

राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला विकास समिति
प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह अन्तर्गत अधिकृत आठौं तहको वरिष्ठ प्रशासकीय अधिकृत पदको खुला
तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रम योजनालाई निम्नानुसारका दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क :- २००

द्वितीय चरण :- अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क :- ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्नसंख्या × अङ्क	समय
प्रथम	शासकीय प्रबन्ध र व्यवस्थापन	१००	४०	विषयगत	२ प्रश्न × १० अङ्क ४ प्रश्न × २० अङ्क	३ घण्टा
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत	२ प्रश्न × १० अङ्क ४ प्रश्न × २० अङ्क	३ घण्टा

२. द्वितीय चरण :

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक

दृष्टव्य :

- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुबै हुनेछ ।
- प्रशासन सेवा अन्तर्गत आठौं तहका सबै पदका लागि प्रथम पत्रको विषयवस्तु एउटै हुनेछ । तर द्वितीय पत्र (सेवा सम्बन्धी) को विषयवस्तु सम्बन्धित सेवा/समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ ।
- प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।
- विषयगत प्रश्नको हकमा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिनेछ ।
- विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम, विनियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति : २०७९/१२/१६

प्रथम पत्र : शासकीय प्रबन्ध र व्यवस्थापन
खण्ड (क) - ५० अङ्क (१ प्रश्न × १० अंक, २ प्रश्न × २० अंक)

१. शासकीय प्रबन्ध र व्यवस्थापन

- १.१ शासनका आधारभूत पक्षहरू : अवधारणा, सन्दर्भ र विशेषताहरू
- १.२ नेपालमा संवैधानिक विकास र नेपालको संविधान
- १.३ राज्य शक्तिको बाँडफाँड, शक्ति पृथकीकरण र शक्ति सन्तुलन
- १.४ नेपालको शासन प्रणाली
- १.५ सरकारको कार्यक्षेत्र र भूमिका
- १.६ संघीय प्रणाली र नेपालमा संघीय शासन व्यवस्था
- १.७ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको भूमिका, जिम्मेवारी र कार्यहरू
- १.८ अन्तर सरकार व्यवस्थापन (Inter-Governmental Management - IGM)
- १.९ मानव अधिकार, नागरिक चेतना, नागरिकका कर्तव्य र जिम्मेवारीहरू
- १.१० कानूनको शासन, लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता
- १.११ बहुस्तरीय शासन र नेपाल : अनौपचारिक शासन, नागरिक समाजको शासन, स्थानीय शासन, सहकारीतामूलक शासन, व्यावसायिक शासन र संयुक्त राष्ट्र संघ
- १.१२ व्यवस्थापन- अवधारणा, कार्य, सिद्धान्त र चुनौतीहरू
- १.१३ व्यवस्थापकीय सीपहरू र व्यवस्थापकीय नैतिकता (Managerial ethics)
- १.१४ संगठनको परिचय, प्रकार, निर्माण तथा संचालनका सिद्धान्तहरू
- १.१५ नेतृत्व, उत्प्रेरणा, मनोबल, निर्णय निर्माण प्रक्रिया, समस्या समाधान तथा संचार सीप
- १.१६ व्यवस्थापनमा उद्यमशीलता (Entrepreneurship) तथा सृजनशीलता (Creativity)
- १.१७ संगठनात्मक व्यवहार र कार्य संस्कृति, समूह कार्य र समूह गतिशीलता (Group Dynamics)
- १.१८ रणनीतिक व्यवस्थापन, उद्देश्यमूलक व्यवस्थापन (Management by objectives), विवाद व्यवस्थापन, परिवर्तन व्यवस्थापन, संकट व्यवस्थापन, जोखिम व्यवस्थापन, सहभागितामूलक व्यवस्थापन, तनाव व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, स्रोत व्यवस्थापन, प्रविधि व्यवस्थापन
- १.१९ वार्ता तथा सम्झौता गर्ने सीपहरू
- १.२० व्यवस्थापन सूचना प्रणाली र यसको प्रयोग

खण्ड (ख) - ५० अङ्क (१ प्रश्न × १० अंक, २ प्रश्न × २० अंक)

२. सार्वजनिक सेवा र सार्वजनिक सेवा प्रवाह व्यवस्थापन

- २.१ सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सरकार, निजी क्षेत्र, समुदाय र नागरिक संस्थाको भूमिका
- २.२ जनतामा प्रवाह गरिने सेवाहरू, सेवाको व्यवस्थापन, अवधारणात्मक पक्ष, स्थानीयस्तरमा जनतालाई सेवा गर्ने माध्यमहरू
- २.३ सार्वजनिक सेवा प्रवाह प्रणाली, सेवाको प्रारूप निर्माण र व्यवस्थापन (Service Design and Management), सेवा प्रवाह गर्ने माध्यमहरू (Service Delivery Mechanism) र बैकल्पिक आयामहरू
- २.४ सेवा प्रवाहमा एजेन्सीकरण (Agencification) र अर्ध- बजारीकरण (Quasi-marketization)
- २.५ सुशासन, सदाचार, नैतिकता र व्यावसायिकता

राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला विकास समिति
प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह अन्तर्गत अधिकृत आठौं तहको वरिष्ठ प्रशासकीय अधिकृत पदको खुला
तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- २.६ सूचनाको हक र पारदर्शिता (Transparency)
- २.७ सम्पत्ति शुद्धीकरण (Money Laundering) र भ्रष्टाचार निवारण
- २.८ जनसंख्याको बनोट र यसका विविध पक्षहरू
- २.९ समावेशीकरणका विविध स्वरूप
- २.१० सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक संरक्षण
- २.११ ट्रेड यूनियन (Trade Union) र सामूहिक सौदावाजी (Collective Bargaining)
- २.१२ नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध, छिमेक सम्बन्ध, आर्थिक कुटनीति (Economic Diplomacy) र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको प्रतिनिधित्व (Representation) तथा भूमिका
- २.१३ राष्ट्रिय सुरक्षा व्यवस्थापन र नेपालमा राष्ट्रिय सुरक्षाका विद्यमान प्रावधानहरू
- २.१४ प्रकोप व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति र विभिन्न निकायको भूमिका
- २.१५ नेपालमा सूचना प्रविधि विकासका सवालहरू (Issues)
- २.१६ विविधता व्यवस्थापन (Diversity Management) र नेपालमा विविधता व्यवस्थापन

राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला विकास समिति
प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह अन्तर्गत अधिकृत आठौं तहको वरिष्ठ प्रशासकीय अधिकृत पदको खुला
तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र - सेवा सम्बन्धी

खण्ड (क) - ५० अङ्क (१ प्रश्न × १० अंक, २ प्रश्न × २० अंक)

१. नेपालको सार्वजनिक क्षेत्रमा संगठन विकास र मानव संसाधन
 - १.१ संगठनात्मक ढाँचा (Organisational Design)
 - १.२ व्यवस्थापकीय औजारहरु (Management Tools)
 - १.२.१ संगठन तथा व्यवस्थापन पद्धति (O & M system)
 - १.२.२ कार्य विश्लेषण (Job Analysis), कार्य विवरण (Job Description), कार्य विशिष्टीकरण (Job Specification) र कार्य मूल्याङ्कन (Job Evaluation)
 - १.२.३ कार्य पुष्टिकरण (Job Enrichment), कार्य विस्तृतीकरण (Job Enlargement)
 - १.३ कार्यसम्पादन मानक (Performance Indicator) र कर्मचारी मूल्याङ्कन प्रणाली
 - १.४ मानव संसाधन व्यवस्थापन (Human Resource Management) का उपलब्धी र चुनौती
 - १.५ सार्वजनिक प्रशासनमा नेतृत्व विकास (Leadership Development), नेतृत्व परीक्षण (Leadership Assessment) र उत्तराधिकारी योजना (Succession Planning)
 - १.६ व्यवस्थापन परीक्षण (Management Audit)
 - १.७ संस्थागत तथा व्यावसायिक रणनीतिक योजना (Strategic Planning)
२. योजना, विकास तथा आर्थिक मामिला
 - २.१ योजनावद्ध विकास प्रयास, उपलब्धी (प्राप्ति) र चुनौती
 - २.२ विकासमा सरकारी, निजी, सहकारी र गैर सरकारी क्षेत्रको भूमिका र उपयोगिता
 - २.३ विकास आयोजनाको अवधारणा, तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र नेपालमा आयोजनाको व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली
 - २.४ दिगो विकासका लक्ष्यहरु: वर्तमान अवस्था र नेपालको प्रयास
 - २.५ नेपालको आर्थिक उदारीकरण, निजीकरण र विश्वव्यापीकरण: प्रयास, उपलब्धी र चुनौती
 - २.६ नेपाल सरकारको बजेट तर्जुमा, नियन्त्रण, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रक्रिया
 - २.७ बजेट प्रणाली र वित्तीय उत्तरदायित्व
 - २.८ नेपालको आर्थिक विकासमा वैदेशिक सहायता र विकास सहयोग नीति
 - २.९ आर्थिक अनियमितता र भ्रष्टाचार निवारण, सम्पत्ति शुद्धीकरण अपराध निवारण (Anti-Money Laundering) र अपराधिक कार्यमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण
 - २.१० आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणका आयामहरु

खण्ड (ख) - ५० अङ्क (१ प्रश्न × १० अंक, २ प्रश्न × २० अंक)

३. संस्थागत ज्ञान
 - ३.१ राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालाको उद्देश्य, संस्थागत संरचना, सरोकारवाला निकायहरु
 - ३.२ राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालाबाट प्रवाह गरिने सेवाहरु, अनुसन्धान र विकास
 - ३.३ राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालाका आम्दानीका स्रोतहरु, जनशक्तिको उपलब्धता, समस्या र चुनौतीहरु
 - ३.४ राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालाको वर्तमान अवस्था र भावी कार्यदिशा
 - ३.५ विद्युतीय सुशासन, ईन्टरनेट र सामाजिक संजालको उत्तरदायी प्रयोग- साईबर नैतिकता र सुरक्षित प्रयोगका उपायहरु
 - ३.६ राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला विकास समिति (गठन) आदेश, २०५२
 - ३.७ राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला विकास समिति कार्यसंचालन नियमावली, २०६५
 - ३.८ राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला विकास समिति कर्मचारी सेवा शर्त नियमावली, २०६५

राष्ट्रीय विधि विज्ञान प्रयोगशाला विकास समिति
प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह अन्तर्गत अधिकृत आठौं तहको वरिष्ठ प्रशासकीय अधिकृत पदको खुला
तथा आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

- ३.९ अदालतहरू, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, लोक सेवा आयोग, सुरक्षा निकायहरू,, वन, गृह, अर्थ, श्रम तथा रोजगार मन्त्रालय, बैंक तथा अस्पताल आदि संग प्रयोगशालाको सम्बन्ध र समन्वय
- ३.१० सुशासन (संचालन तथा व्यवस्थापन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली २०६५
- ३.११ सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५
- ३.१२ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
- ३.१३ आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
- ३.१४ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- ३.१५ प्रमाण ऐन, २०३१, मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४, मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४, मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन २०७४, मुलुकी देवानी कार्यविधि संहिता, २०७४ मा रहेका विधि विज्ञानसंग सम्बन्धित कानूनी प्रावधान